

Plan van aanpak lokale isolatie

Inleiding

De beperkte beschikbaarheid van energie en de daarbij oplopende kosten leveren bij veel Nederlanders (financiële) onzekerheid op. Daarom zijn we vorig jaar gestart met het helpen van inwoners die leven met energiearmoede. Ondertussen hebben de eerste duizend huishoudens al energieadvies op maat gekregen en zijn er energiebesparende maatregelen aangebracht. Nu is het tijd voor de volgende stap: het gemeentebreed isoleren van koopwoningen met de lagere energielabels.

Alle Nederlandse gemeenten kunnen in 2023 bij het Rijk een "Specifieke Uitkering Lokale Aanpak Isolatie" aanvragen voor een eigen isolatieprogramma koopwoningen. Het Rijk heeft hiervoor budget ter beschikking gesteld vanuit het Nationaal Isolatie Programma (NIP). Met deze gelden kunnen slecht geïsoleerde woningen worden verbeterd, van eigenaren die moeite hebben hun woning te verduurzamen. Het is aan de gemeente Vijfheerenlanden om zelf een aanpak te bepalen of een project op te zetten om slecht geïsoleerde woningen te verduurzamen.

1. Aanleiding en kaders

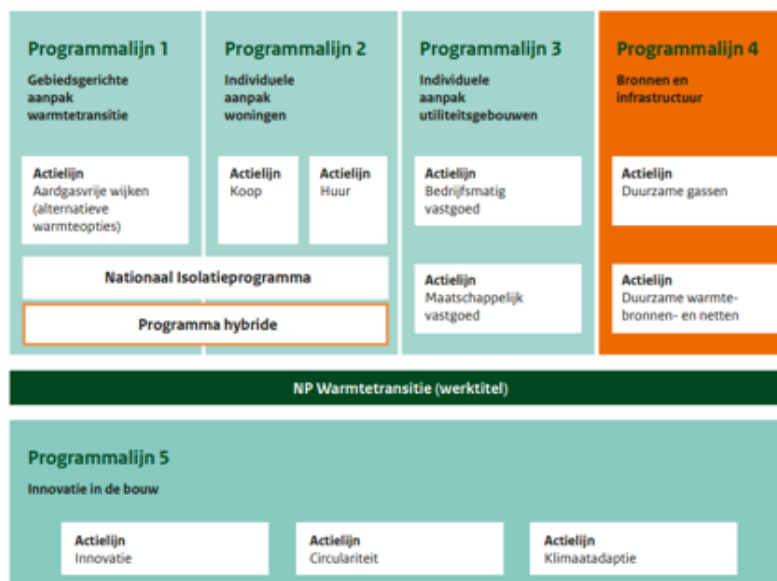
De uitvoering van het Nationaal Isolatieprogramma (NIP) vraagt om het hanteren van een lange termijn perspectief en stapsgewijs werken. Omdat het NIP veel raakvlakken heeft met andere thema's is het belangrijk dat een koppeling wordt gemaakt met bestaand beleid en het programma Duurzaamheid binnen Vijfheerenlanden. Een voorbeeld is de aanpak energiearmoede met kleine besparende maatregelen waar energicoaches voor worden ingezet en de verdere uitwerking van de Transitievisie Warmte met wijkuitvoeringsplannen.

1.1. Nationaal Isolatieprogramma

Het NIP is onderdeel van het bredere programma versnelling verduurzaming gebouwde omgeving vanuit het Rijk. Het doel van het NIP is om via vier actielijnen 2,5 miljoen woningen te isoleren tot 2030. De nadruk ligt hierbij op de slecht geïsoleerde woningen met een D,E,F,G-energielabel.

Programmaliijn 1 van het NIP bestaat uit het isoleren van 750.000 koopwoningen via een lokale aanpak isolatie. De focus ligt daarbij op huishoudens met een risico op energiearmoede waarvan 80% van de woningen onder de gemiddelde WOZ-waarde of NHG-grens moet liggen. De gemiddelde WOZ-waarde in Vijfheerenlanden is vastgesteld op €389.000, de NHG grens op €429.300.

Figuur 1: Programma Versnelling verduurzaming gebouwde omgeving

Voorwaarden vanuit het programma

- Indienen 1 maart t/m 31 oktober 2023 (1ste tranche 2023 en eventueel 2024)

- Deze woningen vóór 31/12/2026 isoleren
- In 2024 en 2025 aanvragen voor 2de en 3de tranche (vóór eind 2027 en 2028 isoleren).
- Rijksmiddelen zijn gereserveerd per gemeente.
- Maximaal 1.460 per woning aan te vragen, vrij in te zetten voor financiële ondersteuning voor isolatie- en energiezuinige ventilatiemaatregelen, ontzorging van bewoners en uitvoeringskosten gemeente zelf.
- Combinaties mogelijk met andere landelijke subsidies zoals ISDE en SVVE
- Doelgroep: koopwoningen of woningen in gemengde VVE met D,E,F of G label of vergelijkbare energetische staat (slecht geïsoleerd in minimaal 2 bouwdelen).
- Daarvan minimaal 80% WOZ-waarde onder het gemiddelde voor koopwoningen van de desbetreffende gemeente (Vijfheerenlanden peil 2022 €389.000) of de NHG-grens (voor woning met energiebesparende voorzieningen in 2023: €429.300).
- Uitleggen hoe huishoudens met energiearmoede bereikt worden.
- De gemeente kan ervoor kiezen om de middelen per woning uit deze regeling te differentiëren en sommige eigenaar-bewoners meer financiële ondersteuning te bieden en aan anderen minder. Dit kan tot een maximum van 4.000 euro per woning.
- Een uitzondering is daarbij mogelijk voor woningen waarbij op ten minste één eigenaar-bewoner schuldhelpverlening of een schuldsaneringsregeling van toepassing is, of bijzondere bijstand ontvangt als bedoeld in artikel 35, eerste of vierde lid van de Participatiewet. In dat geval geldt geen maximumbedrag voor die woning, zodat de gemeente extra hulp kan bieden.
- Voorfinanciering kan via het Nationaal Warmtefonds (lagere inkomens krijgen daarbij financiering met 0% rente).
- Aangeven in aanvraag hoe de lokale aanpak NIP verbindt met plannen uit de TVW.
- Bij aanvraag hoeft niet op adresniveau worden aangegeven welke woningen worden aangepakt.
- Wanneer meer woningeigenaren op het aanbod ingaan dan er voor de tranche beschikbaar zijn dan kunnen zij meetellen voor een volgende tranche.
- SiSa-verantwoording is beperkt tot financiële aspecten, daarnaast halfjaarlijkse monitoring voortgang RVO via formulieren.
- Huurwoningen vallen buiten de scope van dit plan. De verduurzaming van huurwoningen van huurders valt binnen de verantwoordelijkheid van woningcorporaties of (particuliere) verhuurders. Bewustwordingsacties vallen binnen de aanpak energiearmoede o.a. via energiecoaches.

1.2. Kaders

Het NIP komt voort uit (en is een deel van de uitvoering van) de afspraken die in internationaal verband zijn gemaakt en vervolgens op nationaal en regionaal niveau zijn vertaald.

Internationaal

In 2015 is in het Klimaatakkoord van Parijs in internationaal verband afgesproken om de stijging van de gemiddelde wereldtemperatuur te beperken tot maximaal 2 graden Celsius. Hierbij is het streven om de opwarming tot 1,5 graden Celsius te beperken.

Nationaal

Op nationaal niveau is dit vertaald naar het Nederlandse klimaatakkoord waarin het doel is om in 2030 55% minder CO₂ uit te stoten ten opzichte van 1990. In 2050 moet deze CO₂ uitstoot 95% minder zijn.

Regionaal/lokaal

Onze regio (U16) beschikt niet over een overvloed aan duurzame warmte en elektriciteit. Daarom vinden we het heel belangrijk om de vraag naar energie te beperken. De focus ligt tot nu toe op energiebesparing in de bestaande particuliere bouw. Daarnaast zorgt energiebesparing ook voor een verlichting op het energienet en verminderd daarmee de netcongestie.

In de Transitievisie Warmte (TVW) is lokaal in 2021 vastgelegd hoe de transitie naar een aardgasvrij Vijfheerenlanden eruit ziet. Hierin wordt beschreven hoe dit wordt gedaan, of er alternatieve warmtebronnen beschikbaar zijn en in welke wijken kansrijk zijn.

Hierbij zet de gemeente Vijfheerenlanden de komende jaren maximaal in op energiebesparing en het gemeentebreed isoleren van woningen en gebouwen. Met deze NIP-aanpak dragen we daaraan bij.

Op dit moment wordt er ook gewerkt aan een strategische aanpak energiebesparing. In samenwerking met een aantal andere gemeenten binnen de provincie Utrecht. Deze NIP aanpak is daar een verdere uitwerking van. In verband met het tijdig aanvragen van de subsidie "Specifieke Uitkering Lokale Aanpak Isolatie" is dit plan van aanpak eerder geschreven.

1.3. Wat zijn de mogelijkheden?

Isoleren is een belangrijke stap om de bestaande woningvoorraad aardgasvrij te maken. Door te isoleren wordt het mogelijk om over te stappen naar andere (lage temperatuur) bronnen zoals een warmtepomp of warmtenet. Daarnaast ervaart de bewoner in een verduurzaamde woning meer comfort door minder kou en tocht.

Mogelijke isolatiemaatregelen met NIP gelden

- Spouwmuurisolatie
- Dakisolatie
- Glas (HR++)
- Vloerisolatie

Belangrijk om te onthouden

- Bewoners isoleren vaak niet in één keer maar kiezen liever voor een stapsgewijze aanpak
- Behalve bij natuurlijke momenten zoals verhuizing of (grootschalige) verbouwing
- Ventileren is bij isolatie belangrijk

Wat kosten de maatregelen en wat leveren ze op?

	SPouwmuur	DAKISOLATIE	GLAS	vLOER
Kosten	€2.350	€5.400	€3.900	€2.350
ISDE subsidie	€350	€850	€500	€275
Totaal minus ISDE	€2.000	€4550	€3400	€2.075
NIP middelen	€1.460	€1.460	€1.460	€1.460
Totaal minus NIP mid- delen	€540	€3.090	€1.940	€615
Energiebesparing per jaar	400 m3 aardgas	420 m3 aardgas	70 m3 aardgas	130 m3 aardgas
Financiële besparing per jaar	€480,- (bij een gasprijs 1,20 euro per m3)	€502,-(bij een gas- prijs 1,20 euro per m3)	€84,-(bij een gas- prijs 1,20 euro per m3)	€156,-(bij een gas- prijs 1,20 euro per m3)

- Gemiddelde kosten en besparing voor een hoekwoning (uitgangspunt niet geïsoleerd, dubbel glas)
- Kosten van integraal energieadvies bedragen ongeveer tussen de €300,- en €400,-

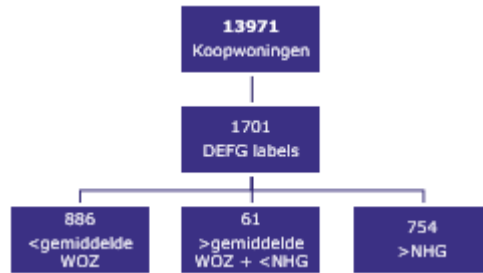
2. Lokale opgave tot 2030

De komende jaren is er een meerjarig programma nodig om alle slecht geïsoleerde woningen aan te pakken. Hiervoor geeft het NIP wel de aanleiding maar is het essentieel om zowel de koppelingen met andere programma's op te zoeken als (financiële) middelen te stapelen. In 2023 en in 2024 kan de gemeente Vijfheerenlanden in totaal 930.020,00 aanvragen voor 637 woningen. De lokale isolatie opgave vraagt om meer financiële middelen dan die door het rijk beschikbaar gesteld worden.

2.1. Hoe ziet de totale opgave eruit?

Op basis van analyse van woninggegevens is bepaald hoeveel grondgebonden particuliere eengezinswoningen er zijn en hoe de energielabel verdeling daarbij is.

Uitgangspunt is de bij de RVO definitieve energielabels en indien deze niet bekend zijn is uitgegaan van de door het Rijk bepaalde voorlopige energielabels.

In onderstaand overzicht zijn de 7060 grondgebonden woningen weergegeven met de slechtste (voorlopige en definitieve) energielabels.

ENERGIELABELS	Definitieve labels	geschatte labels
D	629	1213
E	302	2454
F	350	723
G	420	969
TOTAAL	1701	5359

VvE's

Nog niet meegenomen zijn de particuliere woningen die een VvE zitten waarvan 196 met een definitief D, E, F, of G label. De regeling biedt de mogelijkheid om ook deze woningen te betrekken bij een isolatie aanpak. Het betrekken bij deze regeling van VvE's is erg complex en verloopt waarschijnlijk veel trager door andere besluitvormingsprocessen.

Toch is het belangrijk om ervaring op te doen bij bestaande VvE's rondom isolatie omdat we naar een energieneutrale gemeente toe willen. Dit betekent dat we in 2024/2025 ook op zoek gaan naar mogelijkheden om met een pilot ervaring op te doen bij VvE's naast de doelgroepgerichte aanpak voor particuliere woningen.

3. Lokale isolatie aanpak 2023-2026

In de uitwerking van de lokale isolatie aanpak beginnen we eerst met de eerste tranche (2023-2026) waarin de richtlijnen van het NIP de basis vormen. In deze stap maken we een onderscheid tussen verschillende doelgroepen (focusgroepen).

3.1. Doelgroepen (1ste tranche)

Doelgroep 1

Eigenaar-bewoners van slecht geïsoleerde grondgebonden woningen, met een WOZ-waarde onder de gemiddelde WOZ-waarde in de gemeente, die energietoeslag ontvangen. Deze doelgroep ontvangt advies op maat en waar mogelijk één gratis isolatiemaatregel die aansluit bij dat advies (denk aan spouwmuurisolatie, vloer- of bodemisolatie).

Doelgroep 2

Eigenaar-bewoners van slecht geïsoleerde grondgebonden woningen, met een WOZ-waarde onder de gemiddelde WOZ-waarde in de gemeente, die geen energietoeslag ontvangen. Deze doelgroep ontvangt een aanzienlijke korting op de aanschaf van een isolatiemaatregel. Zij betalen zelf voor een eventueel advies op maat.

Doelgroep 3

Eigenaar-bewoners van een woning met een WOZ-waarde boven de WOZ-waarde krijgen geen NIP-bijdrage. Deze woningeigenaren voldoen niet aan de eisen van het NIP en worden doorgestuurd naar opties die mogelijk zijn buiten de aanpak vanuit het NIP. Dit houdt bijvoorbeeld in dat we ze helpen doorverwijzen naar het energieloket JouwHuisSlimmer. Daarnaast worden zij ook gewezen op de mogelijkheden van het Nationaal Warmtefonds etc. Zij kunnen wel gebruikmaken van het collectieve aanbod en de ISDE subsidie.

Buiten 1ste tranche (2de tranche)

Verschillende doelgroepen vragen om een andere aanpak. Om voldoende snelheid te halen voor de eerste tranche wordt in deze fase nog niet gestart met doelgroepen waarvan de aanpak complexer is of maatwerk vergt. We spreken dan over VvE's, doe-het-zelvers en monumenten. Hiervoor wordt de komende periode gekeken naar regionale/provinciale trajecten.

3.2 Ontzorging doelgroep

3.2.1. Interne organisatie

De interne organisatie heeft een faciliterende rol. De medewerkers binnen het Programma Duurzaamheid, pijler energietransitie coördineren deze organisatie. Hierin hebben verschillende afdelingen een rol in de voorbereiding en uitvoering.

- Sociaal Domein
Samenwerking aanpak energiearmoede, energiecoaching en hulp aan deze doelgroep.
- Team Financiën
De uitvoerende partij (intermediair) levert de gegevens voor de SiSa-monitoring. Het team Financiën stemt de definitieve monitoring af met het programma Duurzaamheid.
- Avres (gemeenschappelijke regeling)/Communicatie
Avres verzorgt de uiteindelijke versturing van brieven aan de inwoners binnen doelgroep 1. De afdeling communicatie draagt zorg voor een communicatieplan.

Samenwerking gemeenten binnen Provincie Utrecht

Voor de uitvoering van de lokale aanpak en de aanbestedingsprocedure werken we samen met 9 andere gemeente en de provincie Utrecht. De provincie Utrecht draagt zorg voor de daadwerkelijke aanbestedingsprocedure. Met een volmacht en machtiging kan de provincie Utrecht mede namens en voor rekening van de andere aanbestedende dienst(en) (gemeenten) de privaatrechtelijke rechtshandelingen verrichten. De grondslag hiervoor is geregeld in artikel 2.11a Aanbestedingswet 2012. Voor de werkzaamheden van de intermediair is procesgeld nodig. De provincie wordt alleen gemachtigd om dit te besteden en niet om het overgrote deel van de SpUk te besteden; dat geld wordt besteed aan daadwerkelijke isolatiemaatregelen.

Voordelen van gezamenlijk aanbesteden en aansturen van de intermediaire organisatie:

- Tijd en kosten besparen voor aanbesteden en aansturen
- Betere monitoring van dit project en daardoor meer inzicht in isolatiestaat van onze koopwoningen.
- Meer inkoopkracht leidt tot een scherpere uitvraag met meer eisen (bv inzet van regionale bedrijven)
- Vraagbundeling leidt waarschijnlijk tot lagere prijzen van marktpartijen.
- Lagere proceskosten omdat de intermediair één aanbod voor meerdere gemeenten kan ontwikkelen.
- Lagere communicatiekosten omdat één toolbox met communicatiemiddelen ontwikkeld kan worden.

3.2.2. Externe organisatie/uitvoerende partij

Er wordt een intermediaire partij geselecteerd via een aanbestedingsprocedure. De aannemers worden geselecteerd door de uitvoerende en intermediaire organisatie. De aannemers houden zich aan de voorwaarden die wij als gemeente stellen (via de provinciale aanbesteding). De aannemers worden gecontroleerd door de intermediaire organisatie, die hier over rapporteert aan de gemeente via de provincie.

Werkwijze

Alle eigenaar-bewoners uit de eerste doelgroep worden als eerste benaderd. We informeren deze inwoners en leggen uit wat isoleren inhoudt, hoe ze kunnen starten en wat voor een financiële ondersteuning ze kunnen verwachten. Dit voorkomt dat deelnemers in andere doelgroepen de beschikbare capaciteit van aannemers gebruiken.

Er wordt gebruik gemaakt van verschillende off- en online kanalen. In eerste instantie ontvangt de eerste doelgroep een informatiebrief aangevuld met huis-aan-huis bezoeken bijeenkomsten en een sociale media campagne. Daarnaast wordt er aangesloten op bestaande initiatieven zoals de huisbezoeken van energiecoaches, wijk/dorpsraden en het sociale netwerk.

Aanmelden

Verschillende kanalen worden ingezet om het aanmelden zo eenvoudig mogelijk te maken. Ook maken we gebruik van de kanalen die al bekend zijn bij de doelgroep van eerdere acties zoals de energiebesparende maatregelen via de aanpak energiearmoede. Hiervoor gebruiken we hetzelfde administratieve volgsysteem.

Woning inspecteren

De uitvoerende partij beoordeelt de woning tijdens het huisbezoek om op basis daarvan te beoordelen welke isolatiemaatregelen getroffen kunnen worden en de persoonlijke situatie te beoordelen voor een mogelijke financieringsvorm.

Advies uitbrengen

Er wordt een integraal advies opgedeeld in kleine stappen. Daarin zijn kosten en impact inzichtelijk per maatregel. Het advies moet overzichtelijk zijn voor de bewoner.

Offerte

De eigenaar-bewoners in de eerste doelgroep worden maximaal ontzorgd. Voor de bewoners die vallen onder doelgroep 2 en 3 wordt dit nader bepaald.

4. Financiële kaders

4.1. NIP-bijdrage

De gemeente Vijfheerenlanden kan tot 31 oktober 2023 een eerste tranche SpUk middelen van 930.020,00 aanvragen. De middelen worden in 2023 uitgekeerd en kunnen tot 31 december 2026 besteed worden. Dit bedrag is voor 637 huishoudens.

De gemeente kan uit dit bedrag de isolatiemaatregelen voor huiseigenaren, de uitvoerings- en proceskosten betalen. De proceskosten van de intermediair worden pas bekend nadat de gezamenlijke aanbesteding is afgerond. De verwachting is dat we maximaal €267.612 nodig hebben om de proceskosten te kunnen voldoen.

De btw op de gemeentelijke proceskosten, zoals de organisatiekosten van de intermediaire organisatie, halen we uit het gemeentelijke BTW compensatiefonds. Dit bedrag moet al bij de aanvraag ingeschat worden. Hiervoor levert de provincie een bedrag aan dat we kunnen invullen bij de subsidieaanvraag. Dit bedrag keert het ministerie niet uit aan de gemeente, maar zij stort dit bedrag in het BTW compensatiefonds.

In 2024 en 2025 kan de gemeente bij het ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening opnieuw subsidie aanvragen voor de tweede en derde tranche. Het is nu nog niet bekend welke bedragen dit zijn en voor hoeveel woningen. Randvoorwaarden van het Rijk is dat de NIP-bijdrage gestapeld mag worden met de ISDE-subsidie. Voor de gemeentelijke verantwoording telt een geïsoleerde woning alleen als NIP-resultaat mee als de isolatiemaatregel aan de minimale isolatiewaarden en oppervlakte-eisen van de ISDE voldoen. We geven daarnaast nooit meer NIP-bijdrage dan de investeringskosten voor de maatregel(en). Zo blijft er een extra financiële prikkel om meer dan één isolatiemaatregel te treffen (gelijkwaardig aan de ISDE).

	Doelgroep	Financiering				
		Isolatievouchers	NIP geld	ISDE	Eigen bijdrage of lening	Extra bijdrage gemeente
1ste tranche	Energietoeslag &DEFG label	v	v	v	x	v
	WOZ-waarde <WOZ &DEFG	x	v	v	v	x
	WOZ-waarde >WOZ grens	x	v	v	v	x
2 ^{de} en 3 ^{de} tranche	VvE's	Buiten scope 1 ^{ste} tranche. Inzetten bij 2 ^{de} en 3 ^{de} tranche.				
	Doe-het-zelvers					
	Monumenten					

Buiten scope	WOZ-waarde > NHG grens & DEFG label	Buiten scope programma. Krijgen geen NIP gelden of bijdrage van de gemeenten. Kan eventueel profiteren van collectieve inkoopacties maar moet zelf subsidie en/of lening aanvragen.
	Energielabel C of hoger	

4. Planning

De uitvoering wordt gestart na het indienen van de SpUk-aanvraag in oktober 2023. Dit loopt door tot uiterlijk december 2026, maar is naar verwachting afgerond in december 2025. De verwachting is dat de eerste woningen vanaf maart 2024 geïsoleerd kunnen worden in verband met de pré-SMP ontheffing.

Wat	Wanneer	Wie
Vaststelling PvA door college van B&W	Oktober 2023	College van B&W
Aanvraag NIP-budget	Oktober 2023	Gemeente
Aanbestedingsprocedure concessieovereenkomst	Oktober 2023 – Februari 2024	Gemeente
Start uitvoerende partij	Maart 2023	Intermediair
Uitvoering isolatievouchers	Maart 2023	Duurzaam Bouwloket
Start isoleren en monitoren	2024 -2026	Aannemers

5. Monitoring en verantwoording

De door het Rijk gestelde voorwaarden binnen het Nationaal Isolatieprogramma worden gehanteerd voor monitoring. Zo wordt gemeenten gevraagd om via de SiSa-systematiek te verantwoorden in hoeveel woningen grote(re) energiebesparende maatregelen (zoals dakisolatie, vloerisolatie, spouwmuurisolatie en isolerend glas) zijn uitgevoerd met de gelden van het Nationaal Isolatieprogramma.

De volgende resultaten moeten twee keer per jaar worden doorgegeven aan de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO):

1. Het aantal slecht geïsoleerde woningen waarin energiebesparende isolatiemaatregelen zijn genomen;
2. Voor hoeveel via de ondersteuning ISDE of SVVE is aangevraagd;
3. Het aantal eigenaar-bewoners en gemengde verenigingen waaraan gerichte ondersteuning is geboden;
4. Het aantal woningen waar en welke energiebesparende doe-het-zelf maatregelen is gerealiseerd;
5. Het adres en de WOZ-waarde van de woning waar de energiebesparende isolatiemaatregelen zijn genomen;
6. De getroffen maatregelen per woning in de bestaande thermische schil onderverdeeld naar:
  - a. dakisolatie (dan wel zolder- of vlieringisolatie);
  - b. vloerisolatie dan wel bodemisolatie;
  - c. spouwmuurisolatie;
  - d. gevelisolatie;
  - e. HR++glas/tripleglas, geïsoleerd kozijnpaneel- of een geïsoleerde deur;
  - f. aangebrachte CO2-gestuurde ventilatie of balansventilatie met warmteterugwinning

De uitvoerende partij rapporteert deze informatie niet alleen voor de SiSa-verantwoording maar ook voor rapportage aan de gemeenteraad. Informatie die met de gemeenteraad wordt gedeeld:

- Het energieverbruik per buurt (gas en elektriciteit)
- Ontwikkeling energielabels